

עידן

דעת
אלקין אביך
ועבדו

פטרון מערכת דעהו:

נתנדב לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
זו"ה האה"ח מרת פעריל ב"ר טובי ע"ה

גליון קמח - פרשת בראשית - שנת תשפ"ד

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

משנת החסידות

שיעורים בספר התניא פרק מג
שיעור צד (פרשת תזרי"מ תשס"א)

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

מסילת ישרים

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

יעלזו חסידים בכבוד:

החשיבות של הכבוד האמיתי

עמוד ה'

הלוא ידעת אם לא שמעת אלקי עולם ה': הכרה והביטול מהנברא אל הבורא

א. יראת ה' היא חכמה: היראה האמיתית ע"י השגת הנשמה את בוראה
'יראה תתאה' באה מצד ההתבוננות בריבוי העולמות ובגדלותם ושייכת בעיקר לחיצוניות | 'יראה עילאה' היא מהקב"ה עצמו - בלי התלבשות בעולמות | יראה תתאה נקראת 'בינה' - 'מבין דבר מתוך דבר', כי בהתבוננות לבד עדיין אין הכרה בבורא עצמו | 'יראה עילאה היא בדרך השגת הנשמה - חכמה ולא בינה' | 'פנים בפנים' שהיה במתן תורה - ישנו תמיד ע"י קיום תומ"צ | יראה תתאה - הכנה ליראה עילאה

ב. וצבא השמים לך משתחווים: ביטול הבריאה אל הבורא ב"ה
השגה בבריאת העולמות מ'אין' ל'יש' היא למעלה מהבנה ואינה אלא השגת חלק אלוך ממעל | המציאות האמיתית אינה אלא הקב"ה בלבדו, שהרי כל העולמות תלויים על דבר ה' המחיה אותם תמיד | כשכח הדיבור כלול במקור הנפש - אין לו מציאות עצמית, וכן כשזיו השמש כלול בשמש | כמו כן חיות כל העולמות בעודם כלולים במקורם הקב"ה | התהוות העולמות איננה אלא לערך הנבראים, וכלפי הבורא ב"ה עדיין הם 'בכח' | השגת דבר זה לאמיתו היא רק בכח הנשמה - בבחי' חכמה שבנפש האדם

ג. יצאו כל צבאות ה': הליכה בעבודת ה' בכח השם 'צבאו"ת'
'מהלך ת"ק שנה' רומז לשם 'צבאו"ת' | פירוש השם 'צבאו"ת' - הכח לברוא ריבוי צבאות בעולם | ע"י ההתחלקות לפרטים מתברר הדבר היטב ובשלימות, וכל נברא מגלה בחינה נוספת של אלוקות בעולם | ההליכה ממדרגה למדרגה אינה אלא ע"י הבנת כל פרטי המדרגה | נתיקת הנביאים ממידות נצח והוד, כי הנביאים נתנו עצות איך כל פרט יכול לקיים תומ"צ | ריבוי הפרטים מסלקים את ההסתר והמניעות וכמו פיוס הלבנה ע"י ריבוי הכוכבים המאירים את החושך

א.

יראת ה' היא חכמה: היראה האמיתית ע"י השגת הנשמה את בוראה

הגשמי, עד שגם השכל הטבעי יכול לעמוד עליה. ועליה כינוי חז"ל באמרום 'אם אין יראה אין חכמה', כלומר שיראה זו משמשת כהכנה וכהקדמה אל היראה הנכונה הבאה אחריה שנקראת חכמה מפני שהיא נובעת מכח החכמה שבנפש כדלהלן. ואם אין האדם מקדים יראה חיצונית זו תחילה - אין הוא יכול לבוא אל היראה האמיתית הנקראת חכמה.

'יראה עילאה' היא מהקב"ה עצמו - בלי התלבשות בעולמות
אך למעלה ממנה עומדת הדרגה השניה שביראה, שהיא יראה עילאה הבאה מצד הקב"ה עצמו, לא באמצעות ההתבוננות בהתלבשותו בתוך העולמות להחיותם ולקיימם, אלא היא מה שנשמת האדם מתייראת יראה שלימה וירא בושת מצד הכרתה בבורא ב"ה עצמו. ויראה זו היא היראה הנכונה והאמיתית, מפני שהיא מצד הקשר של הנשמה אל עצם הבורא בעצמו, בלי צורך באמצעים ובמדרגות נוספות - שהם אופני התגלותו בבריאה - ביניהם.

יראה אין חכמה ואם אין חכמה אין יראה, וביאר בזה שזה קאי על שתי מדרגות כלליות שישנן באופן היראה מהקב"ה. דרגה אחת של יראה - היא יראה חיצונית הבאה ע"י התבוננות בגדלות הבורא הנראית מן הבריאה הגדולה והנפלאה שברא, ריבוי העולמות וגדלם, ובגודל הנבראים הנמצאים בתוכם וכו' וכו', שע"י שיתבונן האדם בהם בעיון וישים מחשבתו עליהם, ויראה בכל היצורים וכל הברואים את חכמתו של הקב"ה שאין לה ערך ולא קץ, מיד הוא נרתע לאחוריו ויפחד ויודע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות (ע"פ רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ב ה"ב).

יראה זו משתייכת בעיקר אל חיצוניות האדם אמנם יראה זו אינה נקראת בשם 'חכמה' אלא בשם 'יראה' סתם, כי איננה נמשכת ממקור החכמה הפנימית שבנפש האדם, אלא היא יראה חיצונית וטבעית, המשתייכת ביותר אל הגוף

כתב התניא בפרק מג, וז"ל: והנה על יראה תתאה זו שהיא לקיום מצותיו ית' בבחי' סור מרע ועשה טוב, אמרו (אבות פ"ג משנה י"ז) 'אם אין יראה אין חכמה'. ויש בה בחי' קטנות ובחי' גדלות. דהיינו, כשנמשכת בחי' יראה זו מהתבוננות בגדולת ה' וכו', אעפ"כ נקראת יראה זו 'יראה חיצונית ותתאה', מאחר שנמשכת מהעולמות שהם לבושים של המלך הקב"ה אשר מסתתר ומתעלם ומתלבש בהם להחיותם ולקיימם להיות יש מאין וכו', רק שהיא השער והפתח לקיום התורה והמצוות.

אך היראה עילאה 'ירא בשת' ויראה פנימית שהיא נמשכת מפנימית האלקות שבתוך העולמות, עליה אמרו 'אם אין חכמה אין יראה', דחכמה היא כ"ח מ"ה, 'והחכמה מאין תמצא' (איוב כח, יב), 'ראייתו חכם הירואה את הנולד' (תמיד לא:), פי' שרואה כל דבר איך וכו' השמים והארץ וכל צבאם בטלים במציאות ממש בדבר ה' ורוח פיו, וכלא ממש חשיבי ואין ואפס ממש, כביטול אור זיו השמש בגוף השמש עצמה. ע"כ.

יראה תתאה פועלת כמו מידת הבינה

וביתר ביאור, הנה היראה תתאה הבאה בדרך הטבע והסבר עד שהיא מתקבלת גם על דעתו של השכל הטבעי, איננה

פטרון הגליון - תשרי

נתנדב ע"י ידידנו הנכבד
מוה"ר צבי אביגדור באלזאם הי"ו
לע"נ אמו האה"ח פערל ב"ר משה יוסף ע"ה
נלב"ע כ"ו תשרי תשנ"ד לפ"ק

'יראה תתאה' באה מצד ההתבוננות בריבוי העולמות ובגדלותם

הארץ כאן התניא לפרש מה שאמרו חז"ל במשנה 'אם אין

כי הבורא ב"ה הטביע ב'חלק אלוך ממעל' כוחות עליונים ומופשטים, כוחות אלוך, שעל ידם יש ביכולתה להכיר את השי"ת באופן של פנים בפנים, בדרך השגת החכמה, שמשמעותה אינה רק הבנת דבר מתוך דבר - וכנ"ל שמכיר את הבורא ע"י ההתבוננות מעשיו ופעולותיו, אלא החכמה היינו שהאדם משיג ומכיר את הדבר עצמו בבחי' פגישת פנים בפנים, והשגה כזו נטע הקב"ה בתוך נשמת ישראל שיוכלו להשיג את הבורא ב"ה מקרוב

פועלת ע"י השגה בעצם הבורא, אלא ע"י שימוש באמצעים, והיינו בדרך מידת הבינה שפירושה מבין דבר מתוך דבר. כלומר, שע"י שהאדם רואה את הבריאה, ומבין בדעתו שאם 'יש בירה' הרי בודאי יש לה מנהיג, ועוד מסתכל בריבוי הנבראים והחכמה הנראית בפרטיהם, המורים על רום גדולת הבורא ב"ה שפעל ויצר כל אלה, ועל שגב יכולתו וכוחו וכו', הנה ע"י מתיירא האדם מהשי"ת שברא את הכל כדיבורו וברוח פיו בלבד.

בהתבוננותו אלו עדיין אין הכרה בבורא עצמו

אמנם על אף שהכיר האדם בכל זה, ואכן השיג את רוממות הבורא הנראית בבריאה, בכל זאת לא השיג את הבורא עצמו, כי עדיין לא נפגש עם 'בעל היכולת' הלוך פנים אל פנים כביכול, כי רק הבין בנפשו מתוך פעולותיו הנשגבות והנפלאות שבודאי הוא גדול ונורא מאד, וממילא מתחייבת מהאדם הנברא השפל לירא ולפחד מפני הדר גאון עוזו. והרי זה דומה לאדם שרואה כלי יפה ומפואר מצויר ומשובץ באבנים טובות ומרגליות, מעשה אומנות נפלאה מאד, שדעת לנבון נקל שהאומן שמעשי ידיו הוא הכלי הזה להתפאר בו, בוודאי רב כוחו וגבורתו במלאכת האומנות, כי הפעולה תוכיח על הפועל. אבל מכל מקום גם הרואה את הכלי ומשבח את יוצרו - אינו מכיר אותו בעצמו. וכמו כן כאשר יראה הנברא מהבורא ב"ה אינה אלא מפתת פעולותיו הכבידים, הרי זה שמכיר את מעלת הפועל רק מצד פעולותיו ומעשיו, אך עדיין לא השיג את הפועל כביכול ב"ה בעצמו.

יראה עילאה היא בדרך השגת הנשמה - חכמה ולא בינה

אך שגבה ממנה מעלת ה'יראה עילאה', יראה פנימית, הנמשכת מכה מדת החכמה שבנפש שהיא מהות הנשמה עצמה, שיראה זו היא אלוך ממש,

ולא כיראה המתגלה אל הגוף ופועלת יחד עמה. כי אכן חכמה זו אינה פועלת באופן של הבנה פשוטה, אלא היא השגת הנשמה שמשגיגה את בוראה ב"ה שבראה יש מאין.

כי הבורא ב"ה הטביע ב'חלק אלוך ממעל' כוחות עליונים ומופשטים, כוחות אלוך, שעל ידם יש ביכולתה להכיר את השי"ת באופן של פנים בפנים, בדרך השגת החכמה, שמשמעותה אינה רק הבנת דבר מתוך דבר - וכנ"ל שמכיר את הבורא ע"י ההתבוננות מעשיו ופעולותיו, אלא החכמה היינו שהאדם משיג ומכיר את הדבר עצמו בבחי' פגישת פנים בפנים, והשגה כזו נטע הקב"ה בתוך נשמת ישראל שיוכלו להשיג את הבורא ב"ה כמכיר איזה דבר מקרוב.

על יראה זו אמרו 'אם אין חכמה אין יראה'

ועל היראה הזו רמזו חז"ל בסיום מאמרם 'אם אין חכמה אין יראה', והיינו שיראה זו נובעת ע"י השגת החכמה - שמכיר האדם את השי"ת מקרוב, ואח"כ הוא זוכה אל שלימות היראה הבאה כתולדה מהחכמה שהשיג, ואם אין הוא קונה את החכמה הזו בראשונה, אין הוא מסוגל עדיין לבוא ליראה העליונה.

'פנים בפנים' שהיה במתן תורה - ישנו תמיד ע"י קיום תומ"צ

ואל עיקר השגה זו זכו כלל ישראל בשעת מתן תורה, שאז נתגלה אליהם הקב"ה באופן של 'פנים בפנים', כנאמר (דברים ה, ד) 'פנים בפנים דיבר ה' עמכם בהר מתוך האש'. ולא היתה זאת התגלות לשעה בלבד, אלא מדרגה זו ממשיכה להתקיים בכל עת, שהרי מתן תורה הוא 'קול גדול ולא יסף' - ומתרגמין 'אלא פסק' (שם פסוק י"ט). והיינו, שהכניס הקב"ה השגות אלו של מתן תורה בתוך התורה והמצוות שנתן אז, ולעולם כאשר מקיימים אותם כראוי וזוכים שוב לזכות למדרגת ה'פנים בפנים' כמו ביום הקהל. והיינו שיש במצוות סגולה ויכולת לעורר את הכוחות הפנימיים של הנשמה, ולהכיר את הקב"ה בדרך

השגת החכמה ולא רק ע"י התבוננות דבר מתוך דבר.

יראה תתאה היא רק הכנה לבוא אל היראה עילאה

נמצא שחילוק גדול והבדל רב ישנם בין דרגת היראה תתאה הנמשכת מצד החיות האלוךית המתלבשת בתוך העולמות, בבחי' מידת הבינה, הבנת דבר מתוך דבר, וכדרך הכרת הפועל רק ע"י פעולותיו, - לבין יראה עילאה הבאה מצד הבורא ב"ה עצמו בדרך השגת החכמה, כמי שמכיר ורואה את הפועל עצמו שעשה וברא את כל המעשים. וכל מדרגת היראה תתאה אינה אלא שער ופתח לכנוס אל שלימות היראה, יירא בושח, שהיא היראה עילאה, וכדברי התניא הנ"ל. והיינו שע"י שירא האדם את הקב"ה ביראה תתאה, ממילא הוא מקיים את מצוותיו, וכמ"ש 'אם אין יראה אין חכמה', וע"י ההתקשרות בסגולה הפנימית של המצוות שהיא החכמה האלוךית כנ"ל הוא זוכה לדבק את עצמו בבורא יתברך ולגלות את פנימיות נשמתו, ועי"כ זוכה הוא להשגת הנשמה בהקב"ה עצמו כביכול, ומתעלה ביותר אל מדרגת היראה עילאה בדרך 'אם אין חכמה אין יראה'.

גודל מעלת הנשמה - שעומדת למעלה מכל ההתבוננות

[ומזה נוכל להבין ולהשיג קצת רום מעלת ודרגת הנשמה עצמה שנפח הקב"ה בתוך האדם. שהרי ביארנו שכל ההתבוננות של האדם בגודל הבריאה שברא העולם - עם כל זה שהיא אכן נפלאה ונוראה מאד, וכדברי הרמב"ם הנזכרים שע"י שיתבונן האדם בכך 'הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול כמו שאמר דוד צמאה נפשי לאלקים אל-ל ח', ו'מיד הוא נרתע לאחוריו ויפחד' וכו', עם כל זה אינה דומה כלל להשגת הנשמה עצמה בבורא ב"ה, ואינה אלא כהתחלה והקדמה לבוא ולהיכנס לטרקלין היראה העילאה, שהיא השער לה' אשר צדיקים יבואו בו].

ב.

וצבא השמים לך משתחויים: ביטול הבריאה אל הבורא ב"ה

ולדרים, שהרי זה פשוט שגם בתוך השמש עצמו יש אור וזיו, אלא שמכיון שהוא נכלל במקורו ועדיין לא יצא לחוץ, אינו נקרא בשם 'זיו השמש' כלל, כי מציאותו ומהותו בטלה לשורשו שהוא השמש, ואין לו שום תפיסת מקום להיקרא בשם אור וזיו כי אינו ניכר במציאות.

חיות כל העולמות בעודם כלולים במקורם הקב"ה - כלא היו

וככה ממש הוא מעמד כל העולמות כלפי הבורא ב"ה שהמציא אותם מאין לישי. שהרי כפי האמור, קודם שנברא העולם - שעדיין היו כל כוחות הבריאה כלולים בשורשם שהוא הקב"ה בעצמו, וכל המאמרות של 'יהי אור' ו'תדשא הארץ דשא' וכדומה עדיין היו כלולים בעצמות הנפש כביכול, לא היו הם בגדר מציאות כלל, שהרי עדיין לא יצאו ממקורם לחוץ. ואז היו בטלים ומבוטלים לגמרי אל הבורא ב"ה, וכמשל ביטול אותיות הדיבור לגבי עצמות נפש האדם כשהוא עדיין כלול במקורו.

התהוות העולמות איננה אלא לערך הנבראים, וכלפי הבורא ב"ה עדיין הם 'בכח'

והנה לאמיתן של דברים כן הדבר גם עתה אחר בריאת העולמות, שהרי באמת כל התהוות העולמות ע"י המאמרות שאמר השי"ת והיה העולם, אינם אלא לערכנו ולגבנו, אבל כלפי הבורא ב"ה מעולם לא יצאו

שדיבור זה חי וקיים לעולם, והוא הנותן כח אל האור להיות מצוי תדיר. ואילו יסתלק ממנו מאמר זה של השי"ת אף לרגע ח"ו, אזי יתבטל כל מהותו, והיה כלא היה. וכן הוא בכל הנבראים שבכל העולמות, שכולם תלויים ועומדים המה בדבר ה' וברוח פיו ית'.

ושם הביא התניא (ומובא גם בעבודת ישראל לשבת תשובה) את הפירוש הידוע מהבעש"ט ז"ע על הפסוק (תהלים קיט, פט) 'לעולם ה' דברך נצב בשמים', שכוונת הכתוב, כי האותיות שאמר הקב"ה במעשה בראשית, המה האותיות שמחיה ומהווים הדבר ההוא לעולם, והוא לעולם ה' דברך נצב בשמים, שדבר ה' ית' נצב וקיים לעולם בשמים, ורק בכך הינם חיים וקיימים לעד ולעולמי עולמים.

כאשר נכלל כח הדיבור במקור הנפש אין לו שום מציאות עצמית

והנה נבוא להתבונן איך נראה כח הדיבור כשהוא כולו עדיין בכח המחשבה שבאדם קודם שיצא מפיו, וביותר מכך - כאשר גם המחשבה היתה כלולה בעצם נפש האדם, ועדיין לא נתגלה לחוץ. הנה הדבר פשוט שאזי לא היה לכח הדיבור שום מציאות עצמית, כי כל מציאותו היתה כלולה בתוך נפש האדם. והגם שכת הדיבור כבר היה אז 'בכח' הנפש, שהרי היה ביכולתה להוציאו מכה אל הפועל, מכל מקום כל עוד שעדיין היה נכלל במקורו ולא יצא לחוץ להיות 'בפועל' ממש, אין לו שום מקום של מציאות בפני עצמו.

כשזיו השמש עדיין כלול בשמש אינו עולה בשם כלל

ומכאן התניא משל על כך מזוי השמש המאיר לארץ

השגה בבריאת העולמות מאין לישי

והנה התניא הזכיר כאן השגה אחת שהיא יסודית וכללית בין דרגי ההשגה שאפשר להכיר על ידם את הבורא ב"ה. והיא, ההכרה בכך שכל העולמות נבראו באופן של 'יש מאין', ועדיין כל חיותם הוא בדרך זו. שבאמת אין השכל הטבעי והגשמי מבין ומשיג איך נברא הכל יש מאין, והיאך אפשר להפך את האין להיות 'יש'. אלא שאנו מאמינים בזה כאמונה שלימה, והנשמה היא משגת את הדבר באופן שלמעלה מהבנה והשגה פשוטה.

המציאות האמיתית אינה אלא הקב"ה בלבדו

כי הנה באמת אין שום מציאות אמיתית בעולם כי אם מציאות הבורא ב"ה, שהוא נמצא אמיתי ומתחייב מעצמו. ואילו שאר כל המציאות אינם אלא נמצאים מאתו, והיינו שכל מציאותם אינם אלא מכך שנבראו מכה הבורא ב"ה המציאות האמיתית, שהמציא אותם מאין ממש לישי.

כל העולמות תלויים על דבר ה' המחיה אותם בכל שעה

והנה בענין זה ביאר התניא את מאמר חז"ל 'איזהו חכם היראה את הנוגד', שפירושו, שהשגת החכמה היא מה שהאדם רואה בכל דבר איך הוא נולד ונתחיה מאין לישי בדבר ה' ורוח פיו יתברך. והיינו ע"פ הגודע (ומבואר באריכות בחלק ב' של הספר תניא - 'שער היחוד והאמונה') שכל חיות העולמות אינה אלא מדבר ה' המחיה אותם בכל עת ובכל שעה. וכגון מציאות האור שבעולם, הנה כל חיותו וקיומו הוא רק ממה שאמר הקב"ה 'יהי אור' (בראשית א, ג) בראשית היצירה,

העולמות לחזו' ה', ובאמת לא נעשה שום שינוי אצל בעצם בריאת העולמות, שהרי 'אתה הוא עד שלא נברא העולם ואתה הוא משנברא העולם' בלי שום שינוי כלל, וכמו שנאמר (מלאכי ג, ו) 'אני ה' לא שנית', ונמצא שגם עתה נכללים כל העולמות בשורשם, וכולם כלא חשיב ממש לגבי עצמות הבורא.

השגת דבר זה לאמיתו היא רק בכח הנשמה - בבחי' חכמה שבנפש האדם

והנה אף שאפשר לבאר היטב בכמה מיני הסברים איך כל הבריאה בטלה למקורה וכו' וגם ניתנה הרשות להתבונן בזה הרבה, אפע"כ כל זה אינו אלא הסבר להבין את מציאות הדבר, אבל את מהות הדבר עצמו,

ג.

יצאו כל צבאות ה': הליכה בעבודת ה' בכח השם 'צבאו'ת'

נוסף שאינו יכול להתגלות אלא על ידו, וע"י הצטרפות כל פרט ופרט מכל נברא בעצמו, מכל זה נבנה שלימות גילוי הבורא בעולם.

ע"י עבודת כל צדיק מתגלה שלימות אלוקות

ומטעם זה ישנם גם כן הרבה נשמות בישראל. כי כאשר האדם מוכך את עצמו וזוכה לגלות את אור נשמתו, הרי הוא ממש גילוי נוסף ויחיד בעולם שלא היה מתגלה ע"י שום נשמה אחרת כי אם על ידו, כי כל צדיק יש לו את הסגנון שלו איך הוא עובד את הבורא, ויש לו מהלך משלו להבין ולהשכיל את דברי תורה, ולקיים מצות ה', וכמו כן יש לו הנסיונות משלו ואופני הניצחון להתגבר על יצרו וכדו', ומכולם ביחד מתגלה שלימות אלוקות בעולם.

ההליכה ממדרגה למדרגה אינה אלא ע"י הבנת כל פרטי המדרגה

והנה נודע שהשם 'צבאו'ת' הוא השם של מידות 'צב' ו'הוד' שהם כנגד הרגליים, [רגל ימין - נצח - הוא השם 'הויה' צבאו'ת', ורגל שמאל - הוד - הוא 'אלקים' צבאו'ת'], שעל ידם הולכים ממקום למקום, ונמצא שענין ההליכה - שבפנימיותו הוא מורה על ההליכה בעבודת ה' - משתייך לשם זה דייקא, ויש להבין מהו הקשר ביניהם.

והביאור בזה הוא, כי הנה הליכה זו בעבודת ה' צריכה לבוא באופן שמכריים את כל הפרטים של המדרגה שעומדים בה, ומפרטים אותה יפה יפה לעמוד על כל הצדדים שבה, ורק בכך ניתנת היכולת להמשיך הדרך הלאה באופן הראוי.

ולדוגמא, כאשר לומדים שקלא וטריא בגמ', הנה הבנת מהלך הסוגיא היטב היא רק כאשר מחלקים את כל צדדי הקושיא בכל פרטיה ודקדוקיה, למה התכוונה אמורא זו בקושיא, ומדוע אינו קשה אם לא נאמר כדברי האמורא האחר וכו'. ורק כאשר כבר הועמד כל פרטי הפירכא על מקומם, מעתה יכולים להמשיך הלאה ולהבין את התירוץ לעומק, ולקנות את הסוגיא בשלימות. ונמצא שכדי לקנות מדרגה על אמיתתה, ובכך להמשיך הדרך למדרגה נוספת, צריכים לחלק אותה לפרטים רבים, ולעבוד בה בכל חלקיה הנכללים עמה, ואזי אפשר להתעלות אל עוד מדרגה.

ולכן שפיר אמרו בגמ' שת"ק, שהוא מספר זה השם, הוא שיעור ה'מהלך' בין הארץ לרקיע, שהרי כל כח ההתעלות ממדרגה למדרגה בעבודת השי"ת תלוי בענין ה'צבאו'ת' וההתפרטות.

יניקת הנביאים וכח העצות נשפעים ממידות נצח והוד

והנה איתא בזה"ק שיניקת הנביאים היא ג"כ ממידות אלו נצח והוד, וכמו כן נודע שכח העצות נמשכים גם המה ממידות הללו, וע"ד שנאמר (שמות יא, ח) 'העם אשר ברגלך', ופרש"י - 'ההולכים אחר עצתך', והשייכות בין שני דברים אלו - הנבואה והעצה - מתבארת ע"פ האמור.

הנביאים נתנו עצות איך כל פרט יכול לקיים תומ"צ

כי הנה אמרו חז"ל (גדרים כב): 'אלמלא חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע

והיינו להשיג איך הכל בטל ומבוטל וכלא חשיב ממש - זאת אי אפשר ע"י השכל הטבעי, כי כאמור דברים אלו הינם השגה של הנשמה לחודה המיוחד אליה בלבדה, והיא נמשכת מהחכמה הפנימית שבנפש האדם, בחי' אלקות שבה, ולא ישכון בה החלק החיצוני שהוא השכל המתלבש בגוף ופועל עמו.

נקודות:

וטעם הריבוי הנפלא של הנבראים הוא, כי בכדי שתתגלה אלוקות בעולם באופן הנכון והראוי, צריך שתתפרט עד לפרטי פרטים מאד, ובזה דוקא תתגלה שלימות הבורא בעולם. וננקוט לדוגמא התגלות מידת החדס בעולם; הנה באופן כללי משמעות מידה זו היינו להתחסד עם אחרים. אך כשנעמיק בזה הרי ישנם אופנים רבות איך לעשות חסד עם הזולת, כי יש חסדים גשמיים, ולעומת זאת יש גם חסד רוחני, ישנם חסדים שעושים עם העניים,

ומאיך דרכי חסד הנעשה עם בעלי בתים דוקא וכו'. ובפנימיות הדברים נמשכים כל אופני חסדים האלו מפרטי הפרטים של מידת החדס, ושלימות השגת מידת החדס על אמיתתה, אינה אלא כאשר היא מתחלקת לפרטים וחלקים רבים

בלבד, וכלומר שלא הוצרכו ליתן להם דברי נביאים אלא מכח שחטאו. ועומק ביאור דבריהם הוא, שספר תורת משה הוא ציוויים כלליים לבני ישראל מה שעליהם לעשות, ואלמלא חטאו ישראל היה די להם בזה, ולא היו צריכים לדברי הנביאים שיורו להם מה לעשות בכל מצב שיהיו ובכל הדורות שיעמדו להם, שהרי הכל כבר כתוב בספר תורת משה רבינו וממנה ילמדו.

אמנם מאחר שלא זכו, נצרכו לדברי הנביאים, שהם עצות לישראל איך יוכלו לקיים את התורה והמצוות בכל זמן, ואל מה צריכים שינה עיניהם בעיקר בכל עת ועידו, והיינו שבנוסף למה שכבר ציותה התורה להם בפירוש, עוד צריכים ישראל להדרכה פרטית כסדר לידע מה להם לעשות בזה השעה, ועל זה נקבעו ספרי הנביאים - להורות לישראל את הדרך ילכו בה, וגם להוכיחם ולחזק את ליבם שישבו לה' ויקיימו את דבריו ומוצותיו. ומהאי טעמא גם עמדו לישראל נביאים כפלים כיוצאי מצרים (מגילה יד). שהורו את העם והדריכו אותם - הן באופן כללי והן בפרט לכל יחיד ויחיד - מה ה' אלקד שואל מעימם לעשות בזמן הנוכחי. ונמצא שתפקיד הנביאים היה לפרט את התורה והמצוות לישראל, ולפרש אותם לכל אחד ואחד לפי מצבו ומעמדו, שיבין איך ביכולתו ובמצבו הפרטי לקיים את התורה והמצוות.

ריבוי הפרטים מסלקים את ההסתר והמניעות

והנה עוד זאת במעלת ריבוי הפרטים, שע"י שמחלקים את עבודת ה' לפרטים מסלקים ג"כ כל המניעות המבקשים להפריד את האדם מעבודתו ית'. ולמשל, כאשר נדבר מעצה כללית איך להתכונן לתפילה כדבעי, ונאמר שהעצה לזה היא ע"י התבוננות בגדולת הבורא לפני התפילה, הנה יש לך אדם שיתעקש ויאמר שאי אפשר לו לעשות כן, כיון שאין לו שהות לכך קודם התפילה. הנה אזי נחלק את הדבר לפרטיות יותר, ונאמר אליו שיקום כך וכך שעות לפני התפילה, ובכך יהיה לו זמן די להכין עצמו להתפלל לפני קונו עם הכנה הראויה. ואם יתעקש שוב ויאמר כי אין ביכולתו להקים בבוקר בזמן, אזי ניתן לו עוד עצה ונפרש את הדברים עוד, ונאמר אליו שעצה טובה על כך היא שילך לישן בשעה מוקדמת וכו' וכו'. נמצא שע"י שמפרשים את הדברים היטב ומחלקים את כל הצדדים לפרטים, מסלקים את הקליפות והחושך שסותמים את הדרך בעד עבודת ה'.

פיוס הלבנה ע"י ריבוי הכוכבים המאירים את החושך

ונראה כן ממה שמצינו אצל יצירת הכוכבים לראשונה בתחילת הבריאה - שהיא התחלה לריבוי צבאות השמים, שזה נעשה אחר שנתמטטה הלבנה ממה שהיה מתחילה 'שני מאורות הגדולים' (בראשית א, טו) - והיינו שגם הלבנה היתה מאירה בתחילה באור גדול כמו השמש, ואח"כ נעשה פגם מיעוט הירח ונעשה מצב של הסתר וחושך השורה בלילה בזמן שליטת הלבנה. והנה כדי להפסיק דעתה ריבה הקב"ה צבאיה ומסר ברשותה את הכוכבים הרבים שישלימו חסרונה (רש"י שם בשם בר"ר פ"ו, ד). הרי שריבוי הכוכבים - המורה על פרטים רבים של הבריאה, הבאים מכח השם 'צבאו'ת', הוא תיקון לזמן החושך, כי על ידם מסלקים את החושך וממשיכים אור להאיר את החושך.

א.

עיקר העבודה בבחי' מעשיהן של צדיקים

והארץ היתה תהו ובהו (א, ב).

איתא במדרש (ב"ר ב, ה) 'רבי אבהו אמר מתחלת ברייתו של עולם צפה הקדוש ברוך הוא במעשיהן של צדיקים ומעשיהן של רשעים, הדא הוא דכתיב (תהלים א, 1) כי יודע ה' דרך צדיקים וגו'. והארץ היתה תהו ובהו' אלו מעשיהן של רשעים, ויאמר אלקים יהי אור' אלו מעשיהן של צדיקים. אבל איני יודע באיזה מהם חפץ, אם במעשה אלו ואם במעשה אלו. כיון דכתיב 'וירא אלקים את האור כי טוב', הו' במעשיהן של צדיקים חפץ, ואינו חפץ במעשיהן של רשעים'.

ויש להבין איזו הו' אמינא היתה שירצה הקב"ה במעשי רשעים, ומה באו חז"ל ללמדנו בדבריהם אלו.

ויש לפרש בפשטות, כי 'מעשיהם של צדיקים' היינו ענייני מדות טובות והנהגות ישרות, אשר הם מעשים ראויים והגונים תמיד. ואילו 'מעשיהם של רשעים' הם ענייני מדות רעות ודברים אשר אינם דרך ההנהגה הרצויה בעיקרה, אבל יש פעמים ואפנים מסויימים שצריכים להשתמש בהם. כגון מה שצריכים לפעמים להשתמש במדות הכעס כנגד רשעים, וכל כיוצא בזה שצריכים לפעמים להשתמש עם מדות רעות לשם שמים. ולכן אמרו חז"ל כי 'איני יודע באיזה מהם חפץ, שאין זה ברור מה גורם נחת רוח גדולה יותר בשמים, שהרי יש מקום לומר כי יש נחת רוח מיוחדת מן ההשתמשות במדות הרעות למען עבודת השי"ת.

ובאמת שניהם רצויים לעבודתו יתברך, אלא כשיש לאדם שאלה וספק בפרטיות, אם ישתמש עכשיו במדה רעה לשם שמים כגון כעס וכדו', או יתנהג אז במדת הרחמים, לזה אמר הכתוב 'וירא אלקים את האור כי טוב' ללמדנו שהקב"ה חפץ במעשיהם של צדיקים דוקא, שצריכים לבחור וליקח בדרך של ימין ולא דרך שמאל.

ובהרחבה יותר יש לומר, כי 'מעשיהם של צדיקים' הוא עיקר עבודת ה' היסודית, שהיא הדבקות בהקב"ה בתכלית, שהוא מדרגת הנשמה. ואילו 'מעשיהם של רשעים' הם כל ענייני הגוף והעולם הזה הגשמי, שכולם נבראו לצורך עבודת ה' להיות טפלים ומשמשים אל העיקר. ועל זה אמרו חז"ל כי עיקר הדגש והדרך בעבודת ה' צריכה להיות במעשיהם של צדיקים' בענייני דבקות הנשמה בהקב"ה, ואילו כל עבודות תיקון הגוף ומדותיו וכל ענייני צרכים להיות טפלים ובטלים אל העיקר הזה.

ובזה הענין נחלקו גם עין החיים ועין הדעת, כי עין החיים הוא בחי' הדבקות המכונה 'מעשיהם של צדיקים', ואילו עין הדעת שיש בו טוב ורע הוא בחי' הגוף שצריכים לברר בו את הטוב מן הרע, והוא צריך להיות טפל אל עין החיים. ולכן היה צריך אדם הראשון למנוע את עצמו מאכילת עין הדעת עד שב"ק שהוא בחי' עין החיים, ואז היה יכול גם לתקן ולהעלות את עין הדעת באופן של טפל אל עין החיים. אבל חוה שהיא 'אשתו כגופו' (ברכות ד), בבחי' הגוף שצריך להיות טפל אל הנשמה, התגברה ופיתתה את אדם הראשון לאכול קודם מעין הדעת. ולכן בא המכשול של אכילת עין הדעת יחד עם מה שממע אדם הראשון בקול חוה, כי הטעות בשניהם אחת היא, שהרי צריכים לעשות את העיקר עיקר ואת הטפל טפל.

ב.

כל המדות נכללות במדת החסד

אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים (ב, ז).

כתב רש"י 'תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה', לימדך שכולם נבראו בראשון'. ובמדרש (ב"ר יב, ט) איתא 'אמר רבי יהושע בן קרחה בהבראם באברהם, בזכותו של אברהם'.

ויש לומר כי שני דרשות אלו משלימים זה את זה, והוא על פי דברי הזוה"ק (ח"א מו, 1) כי היום הראשון של בריאת העולם המשיך והתפשט בכל הימים, וכל הימים היו כלולים בו, והוא הולך יחד עם כולם ונקראו כולם על שמו, עיי"ש. ועוד איתא בזוה"ק (ח"ג קצא, 1) כי על אברהם אבינו אשר מדתו היא חסד (מכ"ה ז, ט) נאמר 'ומנס יצוה ה' חסדו' (תהלים מ, ט), ולא אמר בו 'יום' אלא 'יומם', כי הוא 'יומא דכל יומין כליילן ביה', דהיינו אשר בחינת החסד של אברהם אבינו האירה ביום הראשון, ובה כלולים כל שאר הימים. וזהו ענין דרשות חז"ל על זה הפסוק שנוכר כאן זכותו של אברהם אבינו, ואמר הכתוב כי בריאת כל הימים נכללו בזה היום הראשון.

ג.

שתי מדרגות היודי של אדם הראשון וחוה אחר החטא

ויאמר וגו' המן העין אשר ציוויתך לבלתי אכול ממנו אכלת. ויאמר האדם האשה אשר נתתה עמדי, הוא נתנה לי מן העין ואוכל. ויאמר ה' אלקים לאשה מה זאת עשית, ותאמר האשה הנחש השיאני ואוכל (ג, יא-טז).

בענין מצות וידוי ביארנו באריכות במקור"א, שאין זה כפי המובן מקופיא שהאדם אומר על עצמו כי חטא, ובוה הוא מתנדה ומתכפר לו חטאו. שהרי מה בכך שהוא אומר כי חטא, ולמה על ידי זה יופר לו חטאו. אכן הרי באמת אין האדם נאמן לומר על עצמו שחטא, וכמו שאמרו חז"ל (יבמות כח, 1) 'אמר רבא אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו רשע', ואם כן לכאורה יש לתמוה היאך מתקבלים דברי היודי בבית דין של מעלה, כאשר הם דברים שלא היו מתקבלים בבית דין של מטה. ומצד שני יש לתמוה על דבר זה עצמו, למה אין האדם נאמן לומר על עצמו שהוא רשע, והרי הודאת בעל דין הוא כמאה עדים (גיטין מ, 1).

אבל באמת אמרו כי האדם הוא כמו מורכב משני אנשים, שהרי יש בו שתי נפשות, אשר הגוף מושכת את חיותה מן הנפש הבהמית, ואילו הנשמה היא נפש אלוהית העומדת בפני עצמה. וכל החטאים אין להם שייכות אל הנשמה, אלא הם באים מן הגוף בעל החומר העכור. אלא שבדרך כלל הרי הנשמה והגוף הם שותפים וקרובים זה לזה, ולכן אין האדם יכול לומר על עצמו שהוא רשע, שהרי אין הוא מודה על 'עצמו' שהיא הנשמה, אלא הוא מדבר על 'קרובו' שהוא הגוף. והו' לשון חז"ל כי האדם 'קרוב' אצל 'עצמו', ולכן אינו יכול לומר כי הוא רשע.

ובזה יובן היודי, אשר הוא פועל על ידי הפרדת הקשר שבין הנשמה והגוף. שהרי פשטות ענין היודי אינו סתם הזכרת החטא בפה, כי למה על ידי זה תבא הכפרה על החטא. אלא עניינו הוא שהאדם מוצעט כל כך באמרו כי חטא, ונרגש באמירתו 'חטאתי' שאין הוא יכול לסבול את זה שחטא, וכאילו אומר אין אני יודע איך יכולתי בכלל לעשות דבר זה שהוא זר לי לגמרי. ואם כן הרי הוא

מתנתק מן הקשר עם הגוף החוטא, ובאופן זה הרי הוא אומר 'חטאתי'. ונמצא כי בשעת היודי אומר האדם כי רק הגוף הוא מי שחטא, אבל הוא אינו קשור אליו כלל.

ולפי זה נתבאר עוד, כי כל זה הוא ענין היודי של כל ימות השנה, אבל היודי של יום הכיפורים שהוא יום התשובה, הוא וידוי עמוק יותר ושרשי יותר. והענין הוא, כי אם במשך השנה כולה אומרים בשעת היודי כי הגוף הוא מי שחטא, והגוף יש לו שייכות אל החטא. הרי כי ביום הכיפורים מתעלים גופי ישראל ומתקדשים כמו הנשמה, שהרי ביום זה אין אוכלים מאכלים גשמיים אלא גם הגוף ניוון מן הרוחניות כדאיתא באריה"ק (שעה"כ יח"א א). והוא על ידי שמתגלה כי גופי ישראל הם גם כן קדושים ואינם בכלל חוטאים. ולכן בא הכהן גדול שהוא כלליות כל ישראל, ומתודה את כל העוונות על ראש השעיר המשתלה אל הס"מ, כלומר שהחוטא האמיתי הוא רק היצר הרע בעצמו, ואפילו גופי ישראל אינם סובלים את החטא. ונמצא כי כשם שאומרים כל השנה כי הנשמה לא חטאה אלא הגוף אשם בכל החטאים, כך אומרים ביום הכיפורים כי גם הגוף לא חטא אלא הס"מ בעצמו אשם בכל החטאים.

ושני מדרגות אלו בענין היודי, היו כאן אחר חטא עין הדעת. כי כאשר שאל הקב"ה את האדם אם נכשל ואכל מעין הדעת, ענה ואמר כי אין הוא אשם בדבר אלא 'האשה אשר נתתה עמדי', והוא כמי שאומר כי אין הוא החוטא אלא הגוף הוא האשם בחטא, שהרי 'אשתו כגופו'. ואז שאל הקב"ה את חוה על החטא, והשיבה חוה ואמרה 'נחש השיאני', כי שורש התשובה הוא לומר כי הס"מ בעצמו הוא האשם בכל החטאים, כי גופי ישראל כמו נשמותיהם הן קדושות וטהורות בלי שום שייכות לחטאים.

ד.

אות קין בבחי' התפילין

וישם ה' לקין אות לבלתי הכות אותו כל מוצאו (ד, טו).

יש לומר כי ענין זה האות הוא בחי' התפילין, שנאמר בהם כי הם לאות (שמות יג, ט), ואכן אמרו חז"ל (מנחות מד, 1) כי המניח תפילין מוארץ ימים.

וביאור הענין בזה הוא, כי הנה מצינו ברוצה בשוגג שהוא גולה לעיר מקלט, אשר 'מקלט' ע"ה"כ הוא בגי' 'פנים'. וכן מצינו במשה רבינו שהפריש ערי מקלט בצד מזרח (דברים ד, כא), ודרשו חז"ל (ב"ר כא, ט) כי אכן רוח מזרחית מיוחדת לקלוט רוצחים, ולכן גם קין התיישב בארץ נוד קדמת עדן (ד, טו) שהוא בצד מזרח. והיינו כי צד מזרח מכונה בכ"מ בשם 'פנים', ותיקון הרוצה הוא על ידי בחי' פנים דוקא. והוא מפני שעיקר פגמו של הרוצה הוא כמו שנאמר (בראשית ט, 1) שופך דם האדם באדם דמו ישפך כי בצלם אלקים עשה את האדם, אשר ענין ה'צלם אלקים' מתגלה על פני האדם, ולכן צריך הוא לתקן את חטאו על ידי המשכת בחי' פנים בתקונו.

וזהו שמצינו בקין שפגם בבחי' הפנים, כמו שנאמר בו (ד, ה) ויפלו פניו, ועל ידי זה נכשל אחר כך ברציחה. ולכן אמר לו הקב"ה אחר כך נע ונד תהיה בארץ (שם, יט), כי 'נע ונד' הוא בגי' 'פנים', להורות לו כי צריך הוא לתקן את בחי' הפנים. ולכן נתן לו הקב"ה את האות שהיא בחי' תפילין, שהוא מאיר על האדם את הצלם אלקים. ולכן מכוונים בתפילין בשמוה"ק אה"ה הוי"ה אדני"י שבגי' יב"ק, ובשמוה"ק אה"ה הוי"ה אה"ה שבגי' חיים"י (שעה"כ תפילין), אשר ביחד הם עולים למספר 'פנים', כי בזה נתקן הצלם אלקים על פני האדם.

יעלזו חסידים בכבוד: החשיבות של הכבוד האמיתי

א. והיתה מנוחתו כבוד: ההשקפה הנכונה על 'כבוד'

כפי דרגתו של אדם בעבודת ה' כך יזכה לכבוד בעולם הבא | הכבוד מצד עצמו הוא דבר יקר ונאצל | הצדיקים מעלים את ההנאות לשורשם | גם את הכבוד מעלים לשורשו | מסירים ממנו את הלבושים של ישות | שורש הכבוד גבוה מאד | ובלבד שלא יתערב עמו ישות וגאווה

ב. כי גדול כבוד ה': 'תאות הכבוד' - שאיפה להיכלל ב'כבוד שמים'

כבוד הוא תאוה עדינה יותר מאשר התאוות | הבהמה אין לה תאוות כבוד | חז"ל תיקנו ברכה על כבוד | תאוות הכבוד שורשה בכך שאדם הוא נעלה מאד | צריכים מאד להיזהר שלא לגשם את הכבוד | אם אין הכוונה לגדל את הישות הרי הכבוד הוא חלק מכבוד שמים | הנשמה ננספת לכבוד שנכלל בכבוד שמים

ג. כבוד חכמים: כל הון דעלמא לא שוה כלום כלפי 'כבוד האמיתי'

אדם מוכן להקריב את חייו עבור כבוד | תיאור מתאוות הכבוד של מעומד לנשיאות ארה"ב | בפי העולם הצלחה הוא השגת הכבוד | נפש האדם מרגישה שכבוד הוא תכלית האדם כי כן הוא בשורש | מחמת זה מוכנים להקריב את החיים עבור הכבוד | הכבוד האמיתי של צדיק אמת בעולם הזה | כולם מרגישים שהוא ראוי לכבוד הזה | עד כמה גדולה היא מעלת הכבוד בעולם הבא

גודל מעלת העבודה הפשוטה של ימי החול ולימוד תורה בפשטות

לא להיות בעצבות כשחוזרים לימות החול אחרי הימים טובים | גודל יקרת ימות החול והעבודה בימי שגרה | דוגמא מלימוד התורה | מלימוד רק חידושים חריפים ונוצצים לא נהיים תלמידי חכמים | כל אלו שחידשו חידושים חריפים הגיעו למדרגתם מתוך עמל ויגיעה בשקלא וטריא בפשטות | מתוך חיים של 'אורות' בלבד עדיין לא זוכים להיות עובדי ה' | כל הצדיקים התעלו מתוך עמל ויגיעה בימות החול הפשוטים | ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת - ההתעלות של שבת אחר יגיעה בעבודת ה' במשך כל ימות השבוע

.א.

והיתה מנוחתו כבוד: ההשקפה הנכונה על 'כבוד'

כל אדם יכול להבין את יקרת הכבוד

המסילת ישרים מדבר כאן אודות חשבון פשוט והתבוננות שמיועדת לכל אדם אפילו אם אינו בגדר של איש 'שלם בדעתו' - שידע שלפי דרכו והתנהגותו בעולם הזה, כך יהיה כבודו בעולם הבא. אם יהיה עובד ה' יקבל את כבודו הראוי לו בעולם הבא, ואם יתרפה בעבודתו, לא די שלא יקבל שם כבוד, אלא אדרבה בושה גדולה תכסה את פניו על מעשיו אשר עשה.

המסילת ישרים מוסיף לומר שעל האדם להתבונן כמה הכבוד חשוב ויקר הוא אצל בני האדם ועד כמה הם רצים ורודפים אחריה בעולם הזה שהוא עולם של שקר, ומזה גופא יבוא להבין עד כמה חשוב הוא הכבוד בעולם האמת.

נחוץ לדעת את האמת שיש בכבוד

ויש לנו להרחיב קצת בדברים כדי לקבל את התועלת הרצויה, כי אם רק עוברים וחולפים על פני הדברים כלאחר יד, אין המוסר נקלט ונשמע בעצמות ואינו משיג את התוצאה הנדרשת. כל

מטרת חכמת המוסר היא כדי לעורר את האדם שיתבונן בדבר מוסר עד שיהפוך להיות חלק ממחוטו.

כל העולם הוא ספר מוסר אחד גדול - הקב"ה לומד איתנו מוסר. הוא מלמד אותנו איך להתקרב לעבודת ה'. אחד מהדברים שמלמד אותנו הוא הענין של כבוד - מה שרואים שאנשים רודפים אחר הכבוד באופן נורא.

אבל כדי שנוכל להתבונן בענין הכבוד עד שנתמלא בדאגה מהכבוד שיחסר לנו בעולם הבא, צריכים אנו קצת לדבר אודות ענין הכבוד ולראות את הצד החיובי שלו. כי כל זמן שרק רואים את החלק השלילי של הכבוד ויודעים רק את החלק של הסור מרע - שצריכים להתרחק מן הכבוד - אי אפשר שיהיה לנו רצון ותשוקה שבעולם הבא נקבל כבוד. לכן צריך להקיף את הענין מכל צדדיו. והגם שאין זה ממש הענין שלנו בשיעור זה, כי הבנת הדברים שייך יותר ללימוד של 'חסידות', אבל נחוץ לגעת בענין כדי להגיע למוסר השכל שהמסילת ישרים אומר לנו כאן.

בכל דרכיך דעהו

כידוע הכלל הוא שכל הדברים ההנאות הגשמיות והתענוגים צריכים להיעשות לשם שמים. ויותר מזה ידוע מצדיקים שישנו דרך של העלאת הניצוצות שנפלו לתוך ההנאה הגשמית, דהיינו לקחת את ההנאה הגשמית ולתת לה 'צורה' רוחנית.

פרק ד

שאלה אחת נשאל מהם, היוכלו כל קף על נקל לסבל בעולם הזה, החולף, לראות אהד מהכריהם מכבד ומגשש יותר מהם ומושל עליהם, וכל שכן אהד מעבדיהם או מן העניים הנבזים וישפלים בעיניהם, ולא יצמערו ולא יהיה דמם רותם בקרפס? לא, ודאי! כי הנה עינינו הרואות כל עמל האדם להנשא על קל מו שיוכל ולשים מקומו בין הרמים יותר

נקודות:

חז"ל תיקנו לבקש בברכת החודש 'חיים של עושר וכבוד' כי התורה אינה דנה את הכבוד כדבר גס בעצם. המכשול של כבוד הוא כאשר מקלקלים את צורתו ועושים ממנו דרך של גאווה. אבל אם משתמשים בו רק באופן הנכון, דהיינו שמסיר רים את הישות ונשארים רק עם הכבוד הרוחני המחיה את הנשמה - אזי הוא דבר חשוב שיש לו שייכות עם הכבוד האלוקי

וכגון אשר בשעה שהצדיק אוכל הנה הוא מרגיש טעם והנאה רוחנית שיש בדבר מאכל. לא שאינו מרגיש כלל טעם באוכל, בוודאי שהוא מרגיש טעם, אדרבה, אם לא היה מרגיש טעם באוכל לא היה בכוחו להעלות הניצוצות. אבל הוא יודע שההנאה ועריבות המאכל שורשה בתענוג רוחני ונעלה שירד ונפל בלבושים של הנאה גשמית. והצדיק מעדן ומזכך את ההנאה הזאת עד שמסיר ממנה את הלבושים הגשמיים ועל ידי זה הוא מעלה את הניצוצות.

דבקות בהש"ת ע"י אכילה

בפסוקי הקרבנות ועבודת המזבח כתיב (ויקרא א, ט) "אֲשֶׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַה'", כביכול יש לרבונו של עולם תענוג ונחת מהקרבן. עוד כתיב (במדבר כח, ב) "אֵת קֶרְבְּנֵי לֶחֶמֶי" כביכול יש גם להקב"ה 'לחם'. זהו ענין של תענוג רוחני ששייך למעלה בשמים.

אדם הוא דוגמא דלעילא ובכל מה שעושה הוא צריך להתדמות למעשיו של הקב"ה, לכן יכול הצדיק לדבק עצמו בשעה שיש לו איזה הנאה גשמית - אם במידי דאכילה או בכל שאר ההנאות הגשמיות - ולעשות בהם עבודה שלימה, עד כדי כך שכתוב בפסוק (שמות כד, יא) "וַיַּחְזֹז אֶת הָאֲלָקִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׂתּוּ" - נדב ואביהו אכלו ושתו בשעת מתן תורה, כי בקדושת אכילתם דבקו עצמם להנאה הרוחנית שהיה

המורם מכל האמור שאכן אמת שצריכים לברוח מן הכבוד, אבל זהו רק מחמת שאנו נופלים לכבוד המדומה, אבל כשהכבוד יגיע למקומו הראוי, זה יהיה כבוד אמיתי, אז כבר לא צריכים לברוח מן הכבוד, אדרבה, לכבוד זה ראוי לשאוף להשיגו. כי הכבוד הוא מדרגה גבוהה, ממש דבר נשגב ונעלה עד מאד

~

ההסבר לכך הוא כי הכבוד הוא כל כך נעלה ונשמה'דיג, הוא בא ממקום כל כך גבוה, והוא התכלית שכל נשמה צריכה להשיג אותה. לכן גם כשהיא יורדת לעולם הזה בלבושים גשמיים, מרגישה כל נפש שהכבוד הוא ענין שצריך להקריב בשבילו הכל! כולם מרגישים ש'כבוד' הוא כל כך יקר שהוא שווה כל הון שבעולם!

להקב"ה מכלל ישראל בכך שמקבלים כעת את התורה.

וזו היא אכן הסיבה שהקב"ה ברא את בני האדם כך שירגישו טעם באכילתם, כדי שיוכלו להשיב את ההנאה הזו לשורשה עד 'מקור כל התענוגים' - הקב"ה. (חוץ מהסיבה הטבעית כדי שאדם יהיה לו רצון לאכול. כי אם לא היו מרגישים טעם באכילה היה מאד קשה לאכול, כמו אדם חולה שקשה מאד להשפיע עליו שיאכל, הוא ממש מרגיש שאינו מסוגל להכניס דבר לפה).

הלבושים של ישות מסתירים את הכבוד האמיתי

כן הוא הדבר עם ההנאה מכבוד. המבט הרגיל על כבוד הוא כדבר פחות ושפל שאדם שנהנה ממנו הוא שוטה ופתי. אבל האמת הוא שעצם הכבוד אינו דבר רע. כי הכבוד אינו שונה מכל שאר ההנאות ששורשם בניצוצות קדושות שנפלו לגשמיות.

אדרבה הכבוד בשורשו נעלה הוא מכל שאר

ב.

כי גדול כבוד ה': 'תאות הכבוד' - שאיפה להיכלל ב'כבוד שמים'

חַכְמִים יִנְחָלוּ - לחכמים יש שייכות עם כבוד. מפני שהם משתמשים עם תכונה זכה כמו חכמה לכן יש להם שייכות מיוחדת לכבוד שהוא גם דבר זך ויקר.

הכבוד האמיתי הוא חלק מכבוד שמים

המורם מכל האמור שאכן אמת שצריכים לברוח מן הכבוד, אבל זהו רק מחמת שאנו נופלים לכבוד המדומה, אבל כשהכבוד יגיע למקומו הראוי, זה יהיה כבוד אמיתי, אז כבר לא צריכים לברוח מן הכבוד, אדרבה, לכבוד זה ראוי לשאוף להשיגו. כי הכבוד הוא מדרגה גבוהה, ממש דבר נשגב ונעלה עד מאד.

אין כאן המקום להסביר מהו הכבוד האמיתי, זה יותר ענין שמוסבר על פי חסידות וצריך להבינו היטב. במילה אחת אפשר לומר: **הכבוד שצדיקים זוכים לו הוא חלק מכבוד ה'! על ידם מתגלה הכבוד של השי"ת! אין זה כבוד שחלק ה'אני' מתגדל - כמו הכבוד בעולם הזה - אלא הוא כבוד שהשי"ת מתגדל ומתקדש בו, וממילא כל הכבוד אינו אלא ענין אחד עם כבוד שמים.**

ואם כבר הבנו קצת את המבט הנכון על כבוד וקירבנו את המושג לדעתנו, יכולים אנו כבר להעמיק ולצייר לעצמנו את ההתבוננות שהמסילת ישרים אומר כאן. כעת יכולים אנו כבר קצת להשתמש עם היצר הרע של תאוות הכבוד - כמו שאנשים מבינים את המושג כבוד ורודפים אחריה באופן עצום (כפי שנרחיב בזה בהמשך) - וזוהו לבוא להבין שגם אנו צריכים לחמוד ולהשתוקק אחר הכבוד הרוחני. זהו דבר שלא רק שלא צריכים לברוח ממנו כמו הכבוד הרגיל שמעורב עם הרבה שקר - אלא אדרבה על האדם לשאוף ולכסוף אחר הכבוד הזה.

ג.

כבוד חכמים: כל הון דעלמא לא שוה כלום כלפי 'כבוד האמיתי'

ולילה, הוא משקיע כספים אדירים עד שהוא נהיה חבר קונגרס. ואז הוא מקריב כוחותיו ושנותיו כדי להפוך לסנאטור. ואז הוא עולה בדרגה עד שנעשה מעמד לרשת את כסא הנשיא.

כמה כוחות הוא מאבד עבור זה, הוא משקיע מיליוני דולרים, הוא מזיע ימים ושנים ולא נח יום ולילה, לא שייך לתאר כלל, הוא עושה כל מה שהוא יכול - ועוד יותר ממה שהוא יכול... כי כל זה מלווה בכל מיני עוולות ותחבולות

מצד הבריאה האדם הוא בריאה של כבוד בעצם מצד הבריאה - איך שהקב"ה ברא ויסד את העולם - נברא האדם שיהיה לו כבוד; כמו שרואים אצל אדם הראשון קודם החטא שהיה במצב עצום של כבוד, הוא קיבל כבוד מלכים כולם באו לכרוע ולהשתחוות לפניו. וכן אומר הנביא (יחזקאל כח, יג): **"בְּעֵדן גַּן אֱלֹקִים הָיְתָה לְךָ אֶבֶן יִקְרָה"** שדרשו על זה בגמרא (ב"ב עה.) שהקב"ה עשה לו חופות של כבוד.

כך גם כשאדם מסתלק מן העולם הוא מקבל הרבה כבוד כמו שכתוב (ישעיה נח, ח) **"כְּבוֹד ה' יִצְפָּן"**. גם כתוב (שם ד, ה) **"עַל כָּל כְּבוֹד חָפָה"** שדרשו חז"ל (שם) שצדיקים יושבים בהיכל השכינה מתחת לחופה של כבוד שעל זה נאמר (תהילים כט, ט) **"וּבְהִיכָלוֹ לָלוּ אִמְרוּ כְבוֹד"**. ויש להם הנאה מן הכבוד הזה כמו שאיתא בגמרא (ברכות יז.) **"צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה"**. **אלא שאחר חטא עץ הדעת התגשם כל העולם, וכך גם הכבוד היקר הזה והתקלקל ונפל לתוך הכבוד המדומה של גאוה וישות.** ולכן המקום בו אפשר לקבל את הכבוד כדבעי הוא רק בעולם הבא.

חז"ל תיקנו ברכה על חכמה ועל כבוד

רואים עד כמה כבוד הוא דבר נאצל ונשגב עד שחז"ל תיקנו ברכה מיוחדת לאמרה בפני מלך - אפילו גוי - **"שנתן מכבודו לבשר ודם"**. ברכה כזו לא נתקנה רק עבור מידת החכמה שמברכים בפני החכם "שחלק חכמתו ליראיו". **והרי הכל מודים שהחכמה הוא דבר נעלה ביותר, נמצא שהכבוד גם הוא כמו החכמה שהוא דבר יקר וחשוב. וזהו מאי דכתיב (משלי ג, לה) "כְּבוֹד**

האדם שהוא 'בעל נפש' יש לו תאוה לכבוד

התאוה לכבוד היא - אפילו בעולם הגשמי - תאוה זכה ועדינה. אין זו תאוה גסה ושפילה כמו תאוות האכילה וכדומה. במידה מסוימת היא נחשבת כמו שאיפה רוחנית לדבר נעלה ומרומם.

מקור שאיפה זו היא מעדינות נפש האדם הרוצה להתעלות. הבהמה אין לה שאיפה לכבוד... כי מחמת גסותה היא אינה יודעת להתאוות לדבר נעלה יותר מאכילה ושינה. **רק האדם מחמת שיש לו בקרבו חוש והרגש לדברים דקים ועדינים יש לו גם תאוה לכבוד ולהתעלות מעל הזולת. ואפשר לומר שכבוד הוא דבר שהנשמה נהנית ממנו.** וכדברי חז"ל כלפי חושי הגוף (ברכות מג.) **"איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ולא הגוף הוי אומר זה הריח"**. כך אפשר לומר בדומה לזה כלפי מידות - שכבוד הוא דבר שהנשמה נהנית ממנו. כבוד הוא תאוה עדינה ששייכת יותר לנשמה.

מחמת יקרת הכבוד צריכים ביותר להיזהר שלא ליפול לכבוד המדומה

ואכן מחמת זה דרך הצדיקים הוא להיות 'בורח מן הכבוד', וכדברי הגר"א שאם אדם יש לו הנאה מכבוד באופן מגושם הרי זה כאילו לוקח חתיכה של עולם הבא והגשימו. היינו שאכן מחמת שהכבוד הוא ענין דק ויקר ששייך אל הנשמה - לא כשאר התאוות - לכן בורחים הם מזה עד קצת האחרון. כי חוששים שלא ליפול בכבוד המדומה שכולו מעורב עם גאוה וישות, שאז הכבוד הזה הוא פגם נורא - לוקחים דבר נעלה ונשגב ומורידים אותו לתוך הקליפה.

אדם מקריב את חייו עבור כבוד יותר מאשר לשאר התאוות

ישנם רצונות ותשוקות שונות בעולם; כמו תאוות ממון או תאוות אכילה וכדומה. אבל אפשר לראות בבירור שמכל היצרים שיש בקרב האדם, אין דבר שדוחף וממריץ את האדם - כמו 'הרצון לכבוד'; כמו שאומר מסילת ישרים בפרק יא **"הכבוד הוא הדוחק את לב האדם יותר מכל התשוקות והחמדויות שבעולם"** - אדם כל כך רוצה כבוד עד שרצון זה גורם לו לעשות כל

צריך לדעת שכל הזמנים הנעלים והנשגבים – נבנים רק מכח הימים הפשוטים והרגילים. העבודה של הימים הפשוטים וההתאמצות וההתעלות של יום אחר יום, צעד אחר צעד, היא אשר מביאה את האדם לקנין השלימות. ואע"פ שלא מרגישים זאת כמו שמרגישים בימים טובים

שאלפי אנשים מתכנסים בהיכל גדול ועצום. לפתע פתאום נכנס לשם אדם גדול, גאון וצדיק אמת כמו למשל הרה"ק מסאטמר ז"ע - הוא נכנס באחת וכולם נעמדים על רגליהם, הס מוחלט משתר בכל רחבי ההיכל, כולם מצטופפים ודורכים, ומנסים לחטוף מבט, הם רוצים לראות את פני הצדיק, הצדיק פוסע בנחת לעבר המזרח' וכל המקום מלא בחרדת אלוקים.

כולם מרגישים שזהו כבוד אמיתי

זהו מעמד של 'כבוד אמיתי'! זה לא 'כבוד מזויף'. **כי כל אחד - מאלפי האנשים שעומדים ומסתכלים על הצדיק - יודע בבירור שהצדיק זכה! הוא כולו עומד זך ונקי לפני הבורא כל עולמים והכבוד מגיע לו מחמת חשיבותו האמיתית!** והיינו שהכבוד הוא לא שקר - אלא אמת. כל בחור שנמצא שם במעמד זה בוודאי חושב: "הלוואי והייתי יכול להגיע לכוזה כבוד של אמת כמוהו! וכל זה עדיין בעולם הזה שמעורב כולו בגאווה ובשקרים, נו, אם כן כבר יכול המ'תבונן' לתאר לעצמו שיש 'עולם הבא' שבו צדיקים מקבלים את הכבוד האמיתי - גדול יותר באיכות ובכמות. שם זהו ממש ה'נמשל'! שם זה לא מעורב בשום גאווה ושקרים! זה באמת דבר מאוד יקר.

המתבונן אינו צריך להתעוררות גדולה מזו

בחור שחושב ומרחיב דעתו בזה ויודע שכל הכבוד בעולם הבא תלוי ועומד על העבודת השם שלו, כבר לא צריך לעורר אותו יותר מדי כדי לרצות להיות עבד ה'. אף אחד כבר לא צריך להשפיע עליו ללכת להתפלל וללמוד! כי הוא יתאמץ בכל כוחו ללמוד ולהתפלל מתוך רצון לזכות לכבוד האמיתי והנצחי - להיכלל בכבוד ה', שהוא עונג אמיתי וקדוש כל כך, ובשביל זה באמת כדאי למסור הכל - והעיקר לזכות לזה.

בעל יכולת גדול וכו', וממילא אנשים מכבדים אותו. זה אומר שכל אדם שקוע לפי ערך ברדיפה אחר קצת כבוד, והמעטים שאכן 'זכו' להשיג את כבוד הזה, הם הם ה'יחידי סגולה'... הם הצליחו! כך היא השקפת העולם.

נפש האדם מרגישה שהכבוד שווה כל הון

ההסבר לכך הוא כי הכבוד הוא כל כך נעלה ונשמה'דיג, הוא בא ממקום כל כך גבוה, והוא התכלית שכל נשמה צריכה להשיג אותה. לכן גם כשהיא יורדת לעולם הזה בלבושים גשמיים, מרגישה כל נפש, שהכבוד הוא ענין שצריך להקריב בשבילו הכל! (גם גוי מרגיש זאת, הרי יש דבר כזה 'מלכי האומות', שעושים ברכה על כבודם, רואים שיש להם שייכות עם הכבוד). כולם מרגישים ש'כבוד' הוא כל כך יקר שהוא שווה כל הון שבעולם! כפי שרואים שהתרגום של 'כבוד' הוא 'יקר', כמו 'דבר יקר' (טייער), כי הכבוד הוא באמת יקר מאוד, זה דבר שכל נפש זקוקה לזה וצריך לשלם עבורה כל דבר שבעולם, על הכל שווה לוותר כדי לזכות לזה.

ראוי למסור את כל חיי העולם הזה עבור הכבוד האמיתי

אם כן צריך להתבונן: אם בעולם הזה שבו הכבוד כמעט כולו שקר, אבל בגלל שיש בו קצת אמת, איזו ניצוץ של הכבוד האמיתי שנפל שם - הכבוד הוא כל כך יקר וחשוב, נו, **אם כן כבר אפשר לתאר לעצמנו קצת כמה יקר וחשוב יהיה ה'כבוד' בעולם האמת, כי שם זה 'כבוד אמיתי'! הכבוד שם הוא כולו אמת! זהו אור עצום עבור הנשמה - אי אפשר לדבר אודותיו כלל... נו, הרי בוודאי שכדאי ונכון למסור הכל עבור הכבוד הזה, ראוי לוותר על כל התענוגים וההנאות והעיקר לזכות לכבוד האמיתי!**

כבוד אמיתי בזה העולם

כציוור של כבוד אמיתי נתאר לעצמנו מצב

מתוך שיעור פרשת נח תשע"ג

גודל מעלת עבודת ימי החול ולימוד התורה בפשטות

יום, צעד אחר צעד, היא אשר מביאה את האדם לקנין השלימות. ואע"פ שלא מרגישים זאת כמו שמרגישים בימים טובים, זה לא מעורר ומאיר כל כך כמו 'ראש השנה', כמו 'מלכויות' 'זכרונות' ו'שופרות', או כמו עבודת 'הקפות' וכדומה - שאכן כל אלו מעניקים כוחות אדירות בנפש האדם. אך בימים אלו זה עובד בצורה אחרת לגמרי, כאן העבודה נעשית בהדרגה לאט לאט, טיפין טיפין, שלב אחר שלב. אבל לאיך גיטא כאן העבודה יותר יסודית ומעמיקה.

הוא רוצה ללמוד רק חידושים חריפים...

ניתן להסביר זאת עם דוגמא מלימוד התורה: ישנם בחורים - ואולי גם אברכים - שרוצים ללמוד רק 'חידושים מבריקים'. הם אוהבים לומר הבנה חריפה של רבי עקיבא איגר, סברא נפלאה ומחודשת של רבי חיים, מערכה נאה וערוכה 'לשיתו' וכדומה. אבל ללמוד רש"י פשוט עם מהרש"א, או לסדר את כל השקליא וטריא - לפני

עליהם השפעה לא טובה, ניכר עליהם מעט עצבות ושברון לב, הם מתלוננים ואומרים: "איי, כעת באים ימי חול פשוטים! חורף חול ארוך, מזל שיש באמצע החורף חנוכה ופורים, אבל עם כל זה, מתקרב חורף של ימים פשוטים."

הימים הפשוטים הם היסוד של כל הבנין

אך באמת צריך להבין את המשמעות של ימי החול ואת המעלה הגדולה שיש דוקא בימים 'הפשוטים'. צריך לדעת שכל הזמנים הנעלים והנשגבים - נבנים רק מכח הימים הפשוטים והרגילים. **העבודה של הימים הפשוטים וההתאמצות וההתעלות של יום אחר**

ושקרים ומרמה, בכל הנאומים שלו הוא משמיץ ומכפיש את המועדמים האחרים שרצים נגדו, וכל זה רק כדי שיהיה לו סיכוי לקבל את "הכבוד הגדול" להיות נשיא "ארצות הברית."

כל כולו 'כבוד מדומה'

אמנם באמת מעמדו של הנשיא הזה אינו כבוד גדול כלל וכלל. רוב הנשיאים סופגים ביקורת והשמצות על צעד ושעל שהם עושים. ואפילו הקצת כבוד שיש לו לכאורה במהלך התקופה שהם יושבים על הכסא גם זה עובר וחולף כלא היה.

הם יושבים על הכסא ארבע או שמונה שנים ואז הם יורדים ממנו כאילו לא היו עליו מעולם... עוברים כמה שנים והם נשכחים לגמרי. אף אחד כבר לא מדבר מהם. ועם כל זה הם מוכנים להשקיע את כל חייהם עבור כבוד חולף זה. הכל בשביל קצת דמיון של כבוד מדומה!

ולאו דוקא שהם טיפשים ופתיים, המדובר הוא על אנשים מלומדים ומוכשרים, אלה אנשים מצליחים שבמהלך הזמן שרודפים אחר הכבוד הזה - הרי יכולים לעשות כל כך הרבה דברים טובים גם עבור עצמו וגם עבור כל הסביבה. הוא יכול היה לעשות כל כך הרבה חסד ולעשות הרבה דברים מועילים. אבל כל זה נחשב אצלו לכלום לעומת ה'כבוד הגדול' להיות נשיא ארה"ב.

בפי ההמון 'הצלחה' היא השגת הכבוד

כך גם אפשר לראות את ערך ה'כבוד' מהשפה השגורה בפי ההמון, כשאומרים על אדם: "הוא עשה את זה" "הוא הצליח" "הוא השיג את מטרותיו". **למה מתכוונים אנשים כשהם אומרים שאדם פלוני הצליח? מה זה אומר שהוא עשה את זה? כמעט אצל כולם הכוונה היא: הוא זכה לכבוד והכרה! או בגלל שהוא רב בקהילה גדולה, או בגלל שהוא אדם מפורסם, הוא נגיד גדול הוא**

ירח האיתנים - החודש אשר המאיר באור גדול

עברו עלינו הימים הנוראים, ימים אלו הם נמשלים לירידי גדול, שבו מאירים 'אורות' גדולים ונפלאים. כל אחד ואחד לפי ערכו ומצבו זכה בוודאי לזמנים נעלים במשך חודש תשרי שעבר עלינו - ראש השנה ויום כיפור, סוכות ושמחת תורה - שהשי"ת האיר אותו בשמחה בעת ההקפות וכדו'.

הקושי לחזור בחזרה לשגרה של ימות החול

כעת חוזרים שוב ל'ימות החול' אשר העבודה בהם היא באופן אחר לגמרי. בחורים רבים מרגישים פעמים רבות געגוע לחודש תשרי. ובאמת אין זה חסרון כלל וכלל, אדרבה, האמת היא שצריך שיהיה לאדם געגועים לימים הקדושים והמאירים של חודש תשרי. אבל יש כאלה שהגעגועים אצלם עוברים את הגבול והטעם הטוב, ולגעגוע יש

פרק ד'

וְזֶה בְּמָקוֹם הַמְּפַעֵלָה הַקְּאָמִיתִית וְהַיְקָר הַנִּנְצָחִי, שְׂאָף עַל פִּי שְׂעֵבְשֵׁוֹ אֵין מְבִירִין אוֹתוֹ וְאֵת עֲרָבוֹ, עַל פֶּן לֹא יִחוּשׁוּ אֲלָיו - אֲבָל בְּזַמְנוֹ וְדַאי שְׂיִכְיִירוּהוּ לְאָמְתוֹ לְצַעֲרָם וּלְבִשְׁתָּם, וְדַאי שְׂלֵא וְהִנֵּה לָהֶם זֶה אֲלֵא צַעַר גְּדוֹל וְנִנְצָחִי

שמגיעים אל ה'חידוש המבריק' - אלא פשוט לסדר את הקושיות והתירושים ואת הדיוקים, לזה אין להם סבלנות. אבל אם אחד ילמד כך, הוא יגדל להיות עם הארץ גדול! **בחור שעסוק תמיד רק עם חידושים נוצצים שלהיבו אותו, זו הוכחה מובהקת לכך שאינו מחפש לעמול ולהתייגע בלימוד התורה, הוא פשוט מחפש התלהבות.** נו, הרי ברור ומוכן מאליי שמבחר כזה לא יצמח שום דבר.

אדרבה, כל מי שלומד תורה צריך להתבונן בדבר, מהיכן הגיע רבי עקיבא איגר לחדש חידושים? מאיזה כח זכו כל גדולי התורה לחדש את החידושים והפלפולים שלהם? הרי ברור שזכו לכל זה בכח שנים ארוכות של עמל ויגיעה בתורה, הם עסקו בתורה יומם ולילה, הם התאמצו להבין את דברי הגמרא ביגיעה פשוטה - גם בלי חידושים גדולים - רק פשוט עבודת פרך של לימוד מעמיק של כל סוגיות הש"ס, עד בסופו של דבר זכו וקיבלו במתנה חידושים מאירים ונפלאים.

הוא רוצה להתפלל רק תפילות יום טוב...

דברים אלו אמורים גם לענין שאר החלקים בעבודת ה'. ישנם בחורים טובים שיש להם רצון וחשק רק לעבודת ה' של 'אורות', כמו לדוגמא עבודת ה' של המועדים, ואין להם סבלנות לעבודת ה' הפשוטה של ימי החול. אבל עליהם לדעת שכך אי אפשר לגדול ולהתעלות. הסוגיא של עבודת ה' דורשת שיעסקו בה ביסודיות יום אחר יום בעמל ויגיעה, ורק באופן כזה אפשר להתעלות במעלות העבודה. אפשר לראות צדיק במצב של 'אורות', הוא עומד בתפלת ראש השנה, בנענועים של חג הסוכות, או שהוא ורקד בהקפות שמחת תורה, זה ממש נהדר ונפלא ביותר. אבל צריך לדעת שעבודה זו מיוסדת על שנים על גבי שנים של עבודה פשוטה, עמל ויגיעה בעבודת ה' יום אחר יום במשך שנים רבות, ועבודת הימים הקדושים נבנית על גבי כל ימות החול 'היבשים'. **עבודת ה' אינה הולכת עם 'ברקים', אדם זוכה להתעלות דווקא על ידי הימים הפשוטים, יום אחר יום עם 'קבלת עול' ועם 'סדר היום'.**

התפלות של ימות החול הפשוטים יכולים להיות מתוקים מאוד

אי אפשר להפחית בחשיבותם של ימות החול הפשוטים - יש בהם אוצרות מיוחדים ונפלאים. ומי שזוכה לסייעתא דשמיא - הוא מרגיש הצלחה בשעה שהוא עומד לפני השי"ת, אזי הוא זוכה לאור גדול מאוד שהוא יכול להתייגע בתוה"ק, שהוא יכול להתנהג ביום חול פשוט בצורה שבה יהודי צריך להתנהג. **זהו נועם ואור גדול, זה נפלא ומתוק, זה יקר עד למאוד.** ובוודאי שלאחר מכן בא שבת קודש באופן נעלה ומרומם, ואחר כך בא עוד שבוע טוב ונפלא של יגיעה בעבודת השם, ושוב פעם עוד שבת קודש, ולאחר מכן עוד שבוע. וכך הוא מתעלה ומתרומם בקביעות מעלה מעלה, והוא מתגדל ועולה יותר ויותר במעלות העבודה.

לצום, שהרי כבר היה אז חולה וחלש מאוד. הגיב כ"ק רבינו הזקן במרידות ואמר: 'נו, האבין מיר דערלעבט א יום כיפור וואס דער פלאנטשער רב פאסט נישט' (נו, זכינו לחיות ביום כיפור כזה, שהרב מפלאנטש אינו צום), ונאנח בצער רב באמרו זאת, וכך נכנס ל'כל נדרי'.

וסיפר כ"ק רבינו כי בהיותו שם ב'פעסט' היה הולך הרבה פעמים אל ה'טיש' של דודו הרה"ק מפלאנטש, ונהנה שם עד מאד. והוסיף ואמר: 'איך האב מיך נישט געקענט איינהאלטן פון וויינען' (לא הייתי יכול להתאפק מלבכות), מרוב התעוררות שהשפיע הרה"ק מפלאנטש בעת עריכת שולחנו הטהור. כאשר ראה זאת הרה"ק רבי אלעזר מגראדזיסק ז"ע בנו של הרה"ק מפלאנטש, אמר אל כ"ק רבינו בבדיחותא: 'איך וועל פארציילן דעם טאטן אז דו האסט געוויינט ביים פלאנטשער רבי'ס טיש...'. (אספר לאבין - כ"ק רבינו הזקן - כי בכית אצל שולחנו של אחיו הרה"ק מפלאנטש...).

ואכן אחר אותה תקופה כאשר חזר כ"ק מרן רבינו אל היכלו של אביו הק', סיפר לו כמה נהנה אצל אחיו הרה"ק מפלאנטש. שאל אותו כ"ק רבינו הזקן: 'האסט געזעהן די פייגעלעך?' (ראית את ה'ציפורים?'), כי בעת שולחנו הטהור של הרה"ק מפלאנטש היה מכה כמה פעמים באצבע צרידה, כאשר היה מתלהב בדבקותו בשירת זמירות שב"ק, ורבינו הזקן היה מכנה זאת 'פייגעלעך'. וראו איך כ"ק מרן רבינו הזקן נהנה עד מאד מזה שהלך בנו כ"ק רבינו אל אחיו הרה"ק מפלאנטש.

פעם חלה הרה"ק מפלאנטש, והיה זה עוד בחייו של אביו הק', וחלה כל כך ועלה חום גופו עד מאד עד שלא היתה דעתו צלולה עליו בשלימות. שלח הרה"ק מראזוואדוב שליח אחד לעיר 'פלאנטש' לדרוש בשלומו של בנו, כי חשש שמא כבר אינו בין החיים. כאשר חזר השליח ובישר לאביו כי בנו עדיין בחיים, שמח הרה"ק מראזוואדוב עד מאד, עד שהכטיח לשליח עולם הבא על שהחיה אותו כל כך בבשורה זו. וסיפר זה השליח, כי הדרך מ'ראזוואדוב' ל'פלאנטש' צריכים לעבור איזה עיר שהיו בה הרבה 'קירכעס' (כתי היפלה) ובתי עבודה זרה, וכאשר הגיע השליח הנ"ל ל'פלאנטש' וסיפרו לפני הרה"ק מפלאנטש שהגיע אליו שליח מאת אביו הק' מעיר 'ראזוואדוב', ומרוב מחלתו לא היתה דעתו ברורה עליו באותה שעה, פנה הרה"ק מפלאנטש אל השליח ואמר לו: 'אָה, הרי עברת באותו עיר (עם כל הקירכעס) 'ס'איו שוין להעביר גילולים מן הארץ'...? (האם זה כבר להעביר גילולים מן הארץ?) והיה כ"ק רבינו ז"ע מפלאנטש מאד את הדבר, כי גם באותו המצב שלא היה הרה"ק מפלאנטש בצלילות דעתו, לא היתה לו דאגה אחרת, רק האם התקיים כבר 'להעביר גילולים מן הארץ'.

הרה"ק מפלאנטש נסתלק תיכף אחר הימים טובים של ירח האיתנים, ביום כ"ט תשרי, ובימים הכיפורים האחרון לחייו כבר היה חולה מאד. בליל יום הכיפורים של אותה שנה לא נכנס אחיו כ"ק רבינו הזקן אל בית מדרשו ל'כל נדרי' בזמן הקבוע, והמתינו עליו זמן מרובה. כעבור זמן מה קרא כ"ק רבינו הזקן אל הגבאי, וציוה עליו שיקרא אליו איזה יהודי שהגיע מעירו של הרה"ק מפלאנטש (היא 'ירשא', שבה היה דר בסוף ימיו), ושאל כ"ק רבינו הזקן את אותו יהודי: 'פלאנטשער רב וועט פאסטן דעם יום כיפור?' (האם הרב מפלאנטש יצום ביום הכיפורים הזה?). ענה אותו יהודי כי לפי הנראה אינו יכול

הרה"ק רבי אברהם חיים מפלאנטש ז"ע בנו השני של הרה"ק מראזוואדוב ז"ע נודע בשערים בגודל צדקותו וקדושתו, וכך גם בגאונותו המופלאה. וכאשר היה עדיין צעיר לימים, והיה מגיע עם אביו הק' אל הרה"ק מצאנו ז"ע, היה הרה"ק מצאנו נוהג לבחון אותו. והיה משבח את עומק דרך לימודו, ואמר עליו: 'ער לערנט א תוספות ווי א רשב"א! (הוא לומד תוס' כמו רשב"א). ומרוב חביבותו אצלו היה הרה"ק מצאנו נוהג תמיד לדרוש בשלומו אצל אביו הרה"ק מראזוואדוב, והיה שואל: 'וואס מאכט עפעס דער בלייכער אברהם חיים' (מה שלומו של אברהם חיים החייו), כי הרה"ק מפלאנטש היה איש חלוש, ולכן היו פניו הק' חיוורים מאד בדרך כלל.

הרה"ק מפלאנטש היה כל כולו חטיבה אחת של אש להבה ודבקות בהקב"ה, עד שאביו הרה"ק מראזוואדוב היה אומר עליו: 'ווען דער ראפשיצער זיידע איז דא היינט, פרייט ער זיך מיטן הארץ פון דעם אייניקל' (אילו היה זקני הרה"ק מראפשיץ ז"ע נמצא אימתו היום, היה שמח עם הלב של נכדו הזה).

בצעירותו של הרה"ק מפלאנטש, עוד לפני שהתמנה לרב בעיר פלאנטש אשר ב'פולין', ועוד היה מתגורר בראזוואדוב בצילו של אביו הק', ישב אצל השולחן בסעודה שלישיית, וכאשר אמר אביו הק' 'ה' מלך' בהתלהבות, לא היה יכול להתאפק מרוב דבקותו, והשמיע קולות של נהימה בפיו: 'אהה, אהה...', והיה אחיו כ"ק מרן רבינו הזקן ז"ע דופק לו על ידו 'נו, דרך ארץ', שיתאפק קצת.

הרבה פעמים אירע אצל הרה"ק מפלאנטש בעת דבקותו, כאשר היה מוחה בידיו כף אל כף כנהוג, שלא היו כפות ידיו נפגשות זו עם זו בעת הכאתם, כי מרוב דבקות לא שם לב כלל היכן נמצאים ידיו...

זהירותו של הרה"ק מפלאנטש בעניני קדושה היתה באופן נפלא ביותר, והיה נשמר מאד בהקפדה חזקה שלא להיכשל בראיית צורת אשה ח"ו. ועוד היה נוהג בגינוני קדושה מופלגים, כאשר לא הזכיר אפילו זה שם אשה. ומפני זה היה רגיל לכנות את אחותו הרבנית מרת בלומא חנה מ'זאבנא ע"ה [אשת חבר להרה"ק בעל יד שלום ז"ע] בשם 'דער ב"ח', על שם ראשי התיבות של שמה, כי לא רצה להזכיר את שמה ואפילו שהיתה אחותו.

פעם אחת עברה אחותו הנ"ל סמוך אליו, תיכף ומיד הסתובב הרה"ק מפלאנטש אל הצד, שלא להיכשל בראיית צורת אשה. אמרה לו אחותו בתמיהה: 'אויף א שוועסטער טאר מען שוין אויך נישט קוקן?' (על אחות כבר גם אסור להסתכל?), ענה לה הרה"ק מפלאנטש בנוסח של רוגזה: 'זאל איך גיין אין גאס און קוקן אויף אלע נשים משום ספק בלומא חנה...?!' (וכי אלך ברחוב העיר ואסתכל על כל הנשים מחשש שמא הן בלומא חנה אחותי...?).

בעת המלחמה העולמית הראשונה ברחו הרבה צדיקים מ'גאליציע' אל מדינת 'אונגארן', ביניהם היה הרה"ק בעל צבי לצדיק מבלאזוב ז"ע שהגיע לעיר 'פעסט' יחד עם בנו הרה"ק בעל 'קרן יהושע' מריבאטיטש ז"ע, ועמם הצטרף גם כ"ק מרן רבינו ז"ע שהיה חתנו של הרה"ק מריבאטיטש. וכך גם הגיע לשם באותה תקופה הרה"ק מפלאנטש, אשר קבע אז את מושבו שם בעיר 'פעסט'.